(1)

ברע כחיזרת. ולקמן (ד' כח:) לתרגמן עד שירחה ליסר וכו' (ג) לא סגי בכריעה לבד ורחצו זקוף אלא בעי נמי שיכוף הרחם וכן ליתא בירושלמי דפרקין ובלבד שלא ישוח יותר מדאי. לתר רבי ירמיה ובלבד שלא יעשה כהדיוט חרדונא והייט תרגום ירושלמי של נב (ויקרא יח) והלב כשהוא שוחה רחצו זקוף. וכר"ה ויו"כ שאנו שוחין כל שעה בתפלה צריך ליזהר שיגביה קודם שיסיים הברכה רק שיכרע בברוך ושיגביה מיד לתרגין לקמן סוף לין עומדין (ד' לד.) לא בא לשחות תחלת כל ברכה וסוף כל ברכה מלמדין לוחצו שלא יצחה:

והלבתא כותיה דרבה. צריך לתחוס המלך הקדוש והמלך המשפט ולא לא לתר מחזירין לוחצו. וכן זכרנו ומי כמוך וכתוב לחיים וכספר חיים מחזירים לוחצו לא לא לתר. דכל המצה ממצבע שבעו חכמים לינו יולא ידי חובתו וכך פסק רבינו יהודה לא פסק לו לא לתר לא לא לתר מחזירים לוחצו כדליתא בירושלמי דתעניה פ"ק היה מתפלל ואינו יודע לא הזכיר טל ומטר ולא לאו כל שלשים יום בחזקת שלא למוד. פירוש שלא לתר לא כמו שהוא למוד עד עתה שלא לתר כן. לתר כן בחזקת שהזכיר והוא הדין לכל הדברים שצריך להזכיר כך הדין. ולא כן בעשרת ימי תשובה לינה שלשים יום צריך לחזור. *וכ"ת כתב דלין מחזירין לוחצו מכל לוחצו דברים דלא פסק בספר בפירוש והביא ראיה לדבריו: **בקשו** לקבוע פרשת בלק בפרשת ק"ש ומפני מה לא קבעוה וכו'. ליתא בירושלמי דלוחצו ג' פרשיות שתקנו בקריית שמע לפי שכהן עשרת הדברות ועיין בו ותמלא הכל:

הדרן עלך מאימתי

ואילו אורים ותומים לא קאמר משום דקטליה לנוב עיר הכהנים ומנין דאחילו ליה מן שמיא שנא' °(ויאמר שמואל אל שאול) [ו]מחר אתה ובניך עמי *וא"ר יוחנן עמי במחיצתי ורבנן אמרי מהבא °והוקענום לה' בגבעת שאול בחיר ה' יצתה בת קול ואמרה בחיר ה' אמר ר' אבהו בן זוטרתי אמר רב יהודה בר זבידא בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע ומפני מה לא קבעוה משום טורח צבור מ"ט אילימא משום דכתיב בה °אל מוציאם ממצרים לימא פרשת רבית ופרשת משקלות דכתיב בהן יציאת מצרים אלא אמר ר' יוסי בר אבין משום דכתיב בה האי קרא *°ברע שבב כארי ובלביא מי יקימנו ולימא האי פסוקא ותו לא גמירי כל פרשה דפסקה משה רבינו פסקינן *דלא פסקה משה רבינו לא פסקינן פרשת ציצית מפני מה קבעוה א"ר יהודה בר חביבא מפני שיש בה *חמשה דברים מצות ציצית יציאת מצרים עול מצות ודעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז בשלמא הני תלת מפרשן עול מצות דכתיב °וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ציצית דכתיב ועשו להם ציצית וגו' יציאת מצרים דכתיב אשר הוצאתי וגו' אלא דעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז מנלן דתניא אחרי לבבכם זו מינות וכן הוא אומר °אמר נבל בלבו אין אלהים אחרי עיניכם זה הרהור עבירה שנאמר °ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני אתם זונים זה הרהור ע"ז וכן הוא אומר °ויזנו אחרי הבעלים: **מתני'** °מזכירין יציאת מצרים בלילות *א"ר אלעזר בן עזריה *הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה *בן זומא שנא' °למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך ימי חייך הימים כל ימי חייך הלילות וחכ"א ימי חייך העוה"ז *כל להביא לימות המשיח:

גמ' *תניא אמר להם בן זומא לחכמים וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח והלא כבר נאמר °הנה ימים באים נאם ה' ולא יאמרו עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא את זרע בית ישראל מארץ צפונה ומכל הארצות אשר הדחתים שם אמרו לו לא שתעקר יציאת מצרים ממקומה אלא שתהא שעבוד מלכיות עיקר ויציאת מצרים טפל לו כיוצא בו אתה אומר °לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך

לא

סו א מוי' פ"ה מהלכות תפלה הלכה יב טור או"ח סימן קיג סעיף ו:

סז ב מוי' פ"ב שם הלכה יח סמג עשין י"ע טור או"ח סי' קיח וסי' תקצב סעיף ח:

סח ג מוי' פ"ח מהלכות ק"ש הלכה ג:

רב נסים גאון

זה ששנינו אמר רבי אלעזר בן (עזריא) [עזריה] הרי אני כבן שבעים שנה. מיפרשא מילתיה בפרק תפלת השחר (דף כח) במעשה שהיה בין רבן גמליאל ור' יהושע בעת שחסבימו חכמים להעביר את רבן גמליאל מגדולתו ולהמליך תחתיו את ר' אלעזר בן עזריה אמר והא בר תמניסרי אנא ולית לי חיוראתא אירחיש ליה ניסא והדרו ליה תמניסרי דארי חיוראתא והייט דתנן אמר ר' אלעזר בן עזרי' תריני כבן ע' שנה ולא בן שבעים:

ג"ל ור"ם

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אם ת"ח הוא וצריך לרחמים צריך שיחלה: (ב) רש"י ד"ה והוקעוס וכו' מיס למזבח ויקרא המלך לגבעונים ויאמר דוד אל הגבעונים מה אעשה לכם ובמה אכפר וברכו: (ג) תום' ד"ה ברע וכו' ליסר וכו' סי' לא סגי:

נ"ל מהרש"ל חן עם כלביא יקום על יאבל פרק וכ"ה בהדיא בתנחומא

גליון הש"ס

תום' ד"ה ברע כו' ביגביה כו'. עי' תוס' לקמן ל"ה ע"א ד"ה ומולאו: תום' ד"ה והלבתא כו' מחזירין לוחצו. עיין תוס' לקמן לד ע"א ד"ה לחתניות:

ספרי פ' ראה

מכילתא פרשת בא פ' ט"ז

מכילתא שם תוספתא פ"א

[ואלהים]

[עירובין נג:]

[תענית כז: מגילה כב.]

פ"ק ששח

[לקמן כח.] דברים טז בדפוסי' לחכי' כל ימי חייך ירמיה כג

ברחשית לה

תורה אור

רב ששת "כי ברע ברע בחיזרא כי קא זקיף זקיף כחויא: ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב ²כל השנה כולה אדם מתפלל האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט חוץ מעשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכפורים שמתפלל המלך הקדוש והמלך המשפט ורבי אלעזר אמר אפילו אמר האל הקדוש יצא שנאמר °ויגבה ה' צבאות במשפט והאל הקדוש נקדש בצדקה אימתי ויגבה ה' צבאות במשפט אלו עשרה ימים שמר"ה ועד יוה"כ וקאמר האל הקדוש מאי הוה עלה אמר רב יוסף האל הקדוש ומלך אוהב צדקה ומשפט רבה אמר המלך הקדוש והמלך המשפט והלבתא כרבה: ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא שנאמר °גם אנכי חלילה לי מחטא לה' מחדול להתפלל בעדכם אמר רבא אם ת"ח הוא (ה) צריך שיחלה עצמו עליו מ"ט אילימא משום דכתיב °ואין חולה מכם עלי (ואין) [ו]גולה את אזני דילמא מלך שאני אלא מהבא °ואני בחלותם לבושי וגו': ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב כל העושה דבר עבירה ומתבייש בו מוחלין לו על כל עונותיו שנאמר °למען תזכרי ובשת ולא יהיה לך עוד פתחון פה מפני כלמתך בכפרי לך לכל אשר עשית נאם ה' אלהים דילמא צבור שאני אלא מהבא °ויאמר שמואל אל שאול למה הרגזתני להעלות אותי ויאמר שאול צר לי מאד ופלשתים נלחמים בי *וה' סר מעלי ולא ענני עוד גם ביד הנביאים גם בחלומות ואקראה לך להודיעני מה אעשה

ג' מהרש"ל חן עם כלביא יקום על יאבל פרק וכ"ה בהגהמ"ל

ברחשית לה

ג' כה

ה יב

סם כג

תהלים נה יח

יחזקאל עז

שמואל ב כה

שמואל ב כה

סם

שמואל ב כה

במדבר כג

תהלים יד

סם סו

סם כד

סם

ח לקמן בפרק תפלת השחר (ד' כח.)

גמ'

דבריס האחד שהיה חובה כמו תפלת שחרית ומנחה חלה רשות והאחר שאין לה זמן קבוע חלה זמנה כל הלילה ומשום הכי לא פירש בה זמן קבוע כמו שפירש בשאר התפלות ומאי דאמרי' בגמ' ר"ש לימא תפלת הערב כל הלילה לא קתני למעט שאין בכלל משמעות הלשון שזמנה כל הלילה חלה הכי קאמר לפי שיתא דאמרי דתפלת הערב אין לה קבוע אין בו משמעות אחר חלה שזמנה כל הלילה למה שנה לשון אין לה קבוע ליתני תפלת הערב כל הלילה ומדלא תני הכי שמעי' דליכא נמי משמעות אחר דאתא לאשמעי' שהוא רשות וגמלא שאין לה קבוע ר"ל ד' דבריס נר מצוה שהיא רשות וזמנה כל הלילה ועל זה

רש"י תורה אור

נוגי ממועד. מחמת שהיו מעבירין מועדי התפלות והחגים והיו נוגים וכלים ונלחפים: בלבור שמו. לפי הוא בנ"ת הכנסת עם הלבור לא יקדים ויתפלל: מתני' מה מקום לתפלה זו. כלומר מה טיבה: גמ' ולא מכאן. ושמחו חבירי על כשלוני הרי שתים רעות (ג) על ידי שלנרוס להם שיעשו וכן שלא יכשלו בדבר הלכה ואשמח בהם וביציאתו מהו אומר מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית

תפלת ערבית רשות אמר רב יהודה אמר שמואל תפלת ערבית רבן גמליאל אומר חובה ורבי יהושע אומר רשות אביי אומר הלכה כדברי האומר חובה ורבא אמר הלכה כדברי האומר א רשות וקיימא לן דהלכה כרבא מיהו הני מילי היכי דלא צלי ליה כלל אבל היכא דצלי ליה לתפלת ערבית כבר שוייה עליה חובה ואי טעי הדר לרישא כראמרינן* אמר רבא* טעה ולא ב הזכיר של ראש חודש בערבית אין מחזירין אותו שאין מקדשין את החדש אלא ביום ושמעינן מינה שאם טעה בערבית בשבת או בימים טובים שמחזירין אותו ואמרינן נמי טעה ולא התפלל ערבית מתפלל שחרית שתים והא דברי הכל היא דהא ליכא מאן דפליג ואפילו למאן דאמר רשות חובה היא דליתא אבל מצוה איתא והאידנא נהוג עלמא לשוייה כחובה *תנו רבנן היו לפניו "שתי תפלות אחת ג של מנחה ואחת של מוספין מתפלל של מנחה ואחר כך מתפלל של מוספין ר' יהודה אומר מתפלל של מוספין ואחר כך של מנחה שזו מצוה עוברת וזו מצוה אינה עוברת אמר רבי יוחנן הלכה מתפלל של מנחה ד ואח"כ של מוספין א"ר אלעזר כל המתפלל תפלה של שחרית אחר ארבע שעות (ה) דרבי יהודה °עליו הכתוב אומר °נוגי ממועד אספתי ממך היו: א"ר יהושע בן לוי (ו) המתפלל תפלה של מוספים לאחר שבע שעות דר' יהודה עליו הכתוב אומר נוגי ממועד אספתי מאי משמע דהאי נוגי ממועד לישנא דתברא הוא כדמתרגם רב יוסף תברא על תברא ייתי על שנאידון דבית ישראל על דאחרו זמני מועדיא דבירושלים רב נחמן בר יצחק אמר מהכא °בתולותיה נוגות: *אמר ר' יוחנן אסור לאדם °שיקדים תפלתו לתפלת הצבור אמר רב ובצבור שנו: אמר רב הונא אסור לאדם °שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המוספין ולית הלכתא כוותיה ולא כרבי יהושע בן לוי דאמר כיון שהגיע זמן תפלת המנחה ה אסור לאדם שיטעום כלום קודם שיתפלל תפלת המנחה: מתני' רבי °נחוניא בן הקנה היה מתפלל בבניסתו לבית המדרש וביציאתו תפלה קצרה אמרו לו מה מקום לתפלה זו אמר להם בבניסתי אני מתפלל שלא תארע תקלה על ידי וביציאתי אני נותן הודאה על חלקי: גמ' תנו רבנן בבניסתו מהו אומר יהי רצון מלפניך ה' אלהי שלא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חבירי שלא אומר על טהור טמא ועל טמא טהור ולא על מותר אסור ולא על אסור מותר ולא יבושו חבירי בדבר הלכה ואשמח בהם וביציאתו מהו אומר מודה אני לפניך ה' אלהי ששמת חלקי מיושבי בית

הגהות הב"ח
(ג) ל' יהודה כ"ל וכן לקמן: (ד) נ"ב שתבואנה:

לעטמיה דס"ל דתפלת המוספין זמנה עד ז' שעות בלבד וכיון שעוברת זמנה יש לו להקדים לותה תחלה ורבנן דסברי דתפלת המוספין כל היום ולית עוברת זמנה ס"ל דמתפלל של מנחה ואח"כ של מוספין והלכתא כותייהו: **ויש** נשאול דיה"כ שאנו מתפללין מוסף לאחר ו' שעות ומחלה למה לנו מקדימין תפלת מוסף קודם תפלת המנחה היה לנו להקדים תפלת מנחה ותירלו רבני נרפת ז"ל דהכא במנחה קטנה שהיא מט' שעות ומחלה ומעלה עסקינן ובכה"ג לאמרו דכיון שהגיע זמן מנחה קטנה מתפלל מנחה תחלה ואח"כ מתפלל מוסף לאבל בזמן מנחה גדולה כיון שעוד היום גדול מתפלל מוסף ואח"כ מנחה וביה"כ מה"ט אין לנו חוששין להתפלל מנחה קודם המוסף מפני שעדיין אינו זמן מנחה קטנה וסמכו לפרש כן על הירושלמי* ואין זה נראה דעל כרחין לית לן למימר דבמנחה גדולה עסקינן מדאזיל רבי יהודה דאמר מתפלל של מוספין ואח"כ מתפלל של מנחה ורבי יהודה ס"ל דזמן תפלת מוסף אינה אלא עד שבע שעות וכיון שמסס ואילך אינו זמן מוסף אלא היכ יכול לומר שאחר שבע שעות ומחלה יתפלל מוסף תחלה שהרי כבר עבר זמנה אלא ודאי במנחה גדולה לייתי ומשום הכי היה לומר ר' יהודה שמיד שהגיע זמן מנחה גדולה מתפלל של מוספין שזמנה עוברת ורבנן פליגי עליה וסבירא להו דמתפלל של מנחה תחלה ומדרבי יהודה נשמע לרבנן דכי היכי דמילתיה דרבי יהודה לא לייתי אלא במנחה גדולה כדלתתיון ה"ג דרבנן פליגי עליה דהכי לייתי ומה שהיה קשה לנו במנהג שנוהגים העולם להתפלל ביוה"כ מוסף תחלה ואח"כ מתפלל של מנחה ואח"כ של מוסף לאו ר"ל שהגיע זמן שתי תפלות אלא שתי תפלות מיד מהגיע זמן מנחה גדולה וכיון שהגיע להתפלל מוסף ומנחה מיד יש לו להקדים המנחה לאבל אם אינו רוצה עכשיו להתפלל מנחה אלא מוסף לבד וכונתו להתפלל מנחה לאחר שהוא לו שתי שעות יכול להתפלל של מוסף תחלה לאו"פ שהגיע זמן מנחה גדולה וביה"כ כיון שאין כוונתו להתפלל שתי התפלות זו לאל זו (א) אלא כוונתו להתפלל מנחה ואח"כ אין לחוש אם עכשיו אינו מתפללים מוסף קודם המנחה לאו"פ שהגיע זמן מנחה גדולה מיהו לאחר שהגיע זמן מנחה קטנה אינו לו להקדים לעולם תפלת מנחה לתפלת מוסף ועל הדרך [ז] שלמדנו בירושלמי לאו"פ שההלכה לי לפסוק כרבנן דסברי דתפלת המנחה קטנה כדלתתי' לעיל לפ"ה לעניו הדין כך הוא דמשעת מנחה קטנה ולילך מקדים תפלת מנחה לתפלת מוסף:

עזלין הכתוב אומר נוגי ממועד אספתי כלומר בעבור המועד שמאחרים הם נוגים והוא מלשון שבר כמו שהיה מפרש רב יוסף ופשטיה דקרא לשבח הוא כלומר כי בשעת קיבוץ גליות יאמר הקב"ה לירושלם לותם שהיו נאנחים ונוגים בעבור שלא היו עולין לרגל במועד כבר אספתי לותם בתוכך ולא תאבד כי אספתי עם אחר אלא אלו שאספתי ממך היו ורחוים היו לכך כי נשאו עליך חרפה וסוף הפסוק הוא דברי הנביא: **ובצבור** שנו כלומר כשעומד בתפלה ביה"כ אין לו להקדים ולהתפלל אלא ימתין כדי שיתפלל עם הצבור שתפלת הרבים היא רצויה יותר לפני המקום [ג] אלא אם רואה שהשעה עוברת ואין הצבור מתפללין מתפלל הוא בפני עצמו: **וליט** הלכתא כותיה ולא כרי"ב דאמר לחדם שיטעום כלום וכו' ודוקא טעימה הוא לחורה כגון לכילת פירות או לכילת פת מועט קטנה וסמכו לפרש כן על הירושלמי* ואין זה נראה דעל כרחין לית לן למימר דבמנחה גדולה עסקינן מדאזיל רבי יהודה דאמר מתפלל של מוספין ואח"כ מתפלל של מנחה ורבי יהודה ס"ל דזמן תפלת מוסף אינה אלא עד שבע שעות וכיון שמסס ואילך אינו זמן מוסף אלא היכ יכול לומר שאחר שבע שעות ומחלה יתפלל מוסף תחלה שהרי כבר עבר זמנה אלא ודאי במנחה גדולה לייתי ומשום הכי היה לומר ר' יהודה שמיד שהגיע זמן מנחה גדולה מתפלל של מוספין שזמנה עוברת ורבנן פליגי עליה וסבירא להו דמתפלל של מנחה תחלה ומדרבי יהודה נשמע לרבנן דכי היכי דמילתיה דרבי יהודה לא לייתי אלא במנחה גדולה כדלתתיון ה"ג דרבנן פליגי עליה דהכי לייתי ומה שהיה קשה לנו במנהג שנוהגים העולם להתפלל ביוה"כ מוסף תחלה ואח"כ מתפלל של מנחה ואח"כ של מוסף לאו ר"ל שהגיע זמן שתי תפלות אלא שתי תפלות מיד מהגיע זמן מנחה גדולה וכיון שהגיע להתפלל מוסף ומנחה מיד יש לו להקדים המנחה לאבל אם אינו רוצה עכשיו להתפלל מנחה אלא מוסף לבד וכונתו להתפלל מנחה לאחר שהוא לו שתי שעות יכול להתפלל של מוסף תחלה לאו"פ שהגיע זמן מנחה גדולה וביה"כ כיון שאין כוונתו להתפלל שתי התפלות זו לאל זו (א) אלא כוונתו להתפלל מנחה ואח"כ אין לחוש אם עכשיו אינו מתפללים מוסף קודם המנחה לאו"פ שהגיע זמן מנחה גדולה מיהו לאחר שהגיע זמן מנחה קטנה אינו לו להקדים לעולם תפלת מנחה לתפלת מוסף ועל הדרך [ז] שלמדנו בירושלמי לאו"פ שההלכה לי לפסוק כרבנן דסברי דתפלת המנחה קטנה כדלתתי' לעיל לפ"ה לעניו הדין כך הוא דמשעת מנחה קטנה ולילך מקדים תפלת מנחה לתפלת מוסף:

[דפרקין ה"ן]

חדושי אנשי שם
ד"ת (א) לולי לומר זה לפי שלומר פיוטים ודברים שאינם תוכן היום כין מוסף למנחה כי נוהג זה כוונתו היתה להתפלל מיד לאחר מוסף תפל' מנחה ולפ ע"פ שמלריכין במוסף לם הוא דבר שהוא תוכן התפלה לא יקרא זה שאין כוונתו להתפלל מיד מנחה:

[ז] שיתבאר בירושלמי: [ג] לקמן כג"ל (מ"י)

גמ'

פ"ק דשבת דמוקי מתני' דלא יהב ליה ספר סמוך למנחה ולא לאכול סעודה גדולה ומנחה גדולה מבע סעודה קטנה סמוך למנחה קטנה דלא היישינן למשהו וכן נמי סמוך למנחה קטנה דלא היישינן למשהו דכל סעודה קטנה הוא ולא לאכול סעודה גדולה ולא יהב ליה ספר סמוך למנחה גדולה מותר להתחיל ובגמרא מוקי לה בדלא מלי למיכל פת כלל ולא מלי למיכל אלא פת מועט ולא מלי למיכל אלא פת מועט ולא מלי למיכל אלא פת מועט

(ויט (כו) נוהגין (מז) לטבול בער"ה מסוס קרי) (כל בו) ויש מקומות נוהגין לילך על (יז) (כז) הקברות ולהרבות עם בתחנות ונותנים לדקה לעלייס (כל בו) :

תקפב סדר תפלת עשרת ימי תשובה ור"ה. ובו ט' סעיפים:

א (א) איבי' ימי תשובה אומר (ב) המלך הקדוש המלך המשפט ואם טעה (ג) או שהוא (ח) מסופק אם הוא בהמלך הקדוש (ד) חוזר לראש ואם הוא בהמלך המשפט אם נזכר קודם שעקר רגליו ביחוזר לברכת השיבה ואומר משם ואילך על הסדר ואם לא נזכר עד שעקר רגליו (ה) (ט"ל סוף סי' קי"ז) חוזר לראש (ו) (ט"ל סי' (ז) קי"ח) : ב גאם אמר האל הקדוש (ז) ותוך כדי דיבור נזכר

א מימרת דרב ברכות י"ב ומדפליג ר"ח ותמר ילפי ב"מ דלרב לא ילפי הרא"ש והרי"ף והרמב"ם בפ"י מהל"ת ב כרב תמי עם ל"ד וכפי' רמב"ם והרי"ף וכ"כ התו' ג תשובת הרשב"א מסת

דנקיט כסף לתמרת בידיה וכו' בר כות י"ב וכלשת הגאונים

באר היטב

ס"ז : (מז) לטבול. מהרי"ל טבל עצמו ג' פעמים בער"ה ועי"כ. כתב בשל"ה אל ישתם מטתו בליל ר"ה אך אם הוא ליל טבילה חייב לקיים עונתו. ויחזור ויטבול בשחרית ועיין מה שכתב היל תהרן. וכן לא ינהוג עם אשתו שחוק וקלות רחש: (יז) הקברות. דבית הקברות מקום מנוחת הצדיקים ומתוך כך הוא מקום קדוש וטהור והתפלה נתקבלה יותר והמתפלל על קברי הצדיקים אל ישים מגמתו נגד המתים אך יבקש מהש"י שיתן עליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר מהרי"ל. ויקיף הקברות ויתן לצדקה קודם שיאמר התחנות עשל"ה. ואין לילך על קבר אחד ב"פ ביום א' הארי' ז"ל. ועמ"ש ס"ס תקכ"ט :

(ח) מסופק. וכ"ל דהכא לא מהני שיאמר ג' פעמים כמו בסי' קי"ל ס"ח. דהכא היינו רשאי לומר בא"י דהוי ברכה לבטלה ואם יאמר בלא שם א"כ בתפלה כשיאמר בשם יחזור ללימודו לומר בא"י החל הקדוש הלכך לית ליה תקנתא מ"א: (ט) קי"ח. דשם פסק

באר הגולה

כהמג"א פיין בזקן אהרן סי' ו' ס"ק שטעה בהמלך הקדוש שחוזר לראש בעי"ת מלך אוהב לצדקה ומשפט כמו בכל השנה לריך לחזור ולהתפלל ע"ש : (כשו"ע) אם לאמר כו'. וכתב בספר מעה יהודה שאם התחיל הברכה

שערי תשובה

לובשים לבנים והתחרונים כתבו דוקא לבנים להורות שליחה כמ"ה כשלג ילבינו כו' והעולם נוהגין ללבוש בגדי יו"ט כשאר יו"ע רק הנשים לובשות לבנים: (מז) לטבול. עבה"ט ומ"ב בשם כנה"ג דוקא אם לא היתה יכולה לטבול קודם לכן ליתא כמ"ש הפר"ח וכ"כ בכ"י דלמה שתיחרה טבילתה תין להתמיר בזה ובמו"ק גמגם בחיסור תה"מ משום מלות עונה ובמח"ב כתב שכוון למצוע ובקובי התירו ליל טבילה ומ"מ ירחה להיות טהור ביום כי קדוש היום לתדוינו. ובשו"ת מעיל לדקה סי' מ"ג כתב שאין כת ביד שום אדם לבטל עונה דתורייתא ואם נותנת לו רשות רשאי לסמוך חע"ג דיל דמחלה מחמת בושה כדאי' בהה"ע מ"מ בזה שהוא משום מלוה י"ל דניחא לה ג"כ ואימת יום הדין עליה ג"כ ומסתמא מחלה בלב שלם אבל בלי רשותה לא ע"ש ולעי"ד לכל בוהגו כן משום מנהג פריצות של מלוה מעיקרא אדעתא דהכי נשאת שתמתול לו העונה בזמנים שלריכים פריצה וכמ"ש תו"ל לאסור בשם בשני רעבון ואינו מדאורייתא רק אסמכתא וכן בימי תבילות דאסור בתה"מ ומייתי ג"כ אסמכתא ויגחם דוד את בת שבע כו' תע"ב דדוד היה זהיר מאוד במלות עונה כדלרשינן בדמעתי ערבי אמסה אפ"ה לא שמש בימי אבלו ות"ל כל כה"ג שאפשט המנהג להתמיר מעיקרא מחלה על ימים אלו שים בהם סדר מלוה ועיין מש"ל סי' תקע"ד ע"ש :

(ח) מסופק. עבה"ט ובבה"י שהיו מוכרח וי"ל דמהני אמירת ג' פעמים אף לאומר כרוך אתה בשם וכ"כ הפר"ח וכשם בדף ג"ו שכ"ל שיקל חוזר ואומר קדושם ג"כ והביאו ש"ת ועי' במים לביים סי' כ"ח אם אחם : (כשו"ע) אם לאמר כו'. וכתב בספר מעה יהודה שאם התחיל הברכה

משנה ברורה

ומשי כשאחר יו"ט דיהה מורח הדין עליו אלא יבשו בגדים לבנים נחים [ט"ז בשם רש"ל] ועיין במ"ח סימן תקל"ז דבמקום שאין נוהגין ללבוש לבנים עכ"פ לא יבשו חשובים כ"כ: (כו) נוהגין לטבול וכו'. ואם היו יכול לטבול משום זיעה (לח) ירחה לשפוך על גופו ט' קבין מים. ולא יקדים לטבול עד שעה קודם חלות היום [ח"ח]. יש מאחרונים שכתבו שכון למנוע עלמו מלשמש מטתו בשני לילות של ר"ה אף"כ היתה ליל טבילה דאז חייב לקיים עונתו ויחזור ויטבול בשחרית. אבן אלו החנשים החוכלים לשובע בטנם או ח"ו שנכנס במשבתו הרהור אשה יותר טוב שישמש מטתו מח"ו שיבא לידי עבירה ויחזור ויטבול בשחרית [ח"ח]: (כז) הקברות. דביה"ק (לט) הוא מקום מנוחת הצדיקים והתפלה נתקבלה שם יותר אך אל ישים מגמתו נגד המתים אך יבקש מהש"י שיתן עליו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר ויקיף הקברות ויתן לצדקה קודם שיאמר התחנות. ואין לילך על קבר אחד ב"פ ביום אחד:

(א) בי' ימי תשובה. במהרי"ל כתב בשם מנהגים נוהגין לומר מערבית בשני לילות של ר"ה ואין נוהגין כן במקומינו לפי שאם שירות ושבחות [ל"מ] עוד כתב בשם מנהגים נוהגין הקהל

שער הציון

(לח) עיין בד"מ : (לט) לחרונים : (מ) לבוש : (כ) מ"ח וס"ח ואף בהפר"ח כתב דכשיאמר ג' פעמים כרוך אתה בשם המלך הקדוש מהני רוב אחרונים סתמו כהמג"א : (ג) והיה כשיאמר כרוך אתה בשם ג"כ לא מהני כיון דבברכה לריך לומר שם ד' כלבעי והורגל בזה א"כ יחזור ללימודו [הגר"ז] וגם דעת המ"א כן הוא : (ד) תשובת מים חיים חלק או"ח סימן כ"ב. והנה בח"א הביא בשם הגאון מהר"ר אבלי פאסווטלער שאם טעה בליל ר"ה ולא אמר המלך הקדוש שא"צ לחזור כלל טעה ולא הזכיר יעלה ויבא בליל ר"ח שא"צ להזור מחמת שאין מקדשין החודש בלילה ולענ"ד לא נהירא דזה היה שייך רק אם היה מתפלל תפלת חול שא"כ כשמתפלל תפלת יו"ט ממ"נ היו יודע ולולי דהוא מיירי שזכר תיכף שסיים החל הקדוש [לאחר כדי דיבור] ולדידיה לריך לסיים בשל חול ואף בזה דלא כשתר דכתר"י מסתפק לחפשר דיודע בשל חול בדיעבד אבל להתיר לכתחלה לסיים בשל חול זה לא מלינו : (ה) עיין לעיל בסימן תפ"ז בשעה"ל :